

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1936

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α. Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 23 ἢ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 3Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΘΝ. ΚΑΠ. ΠΑΝΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Τό δεματωνθήρεον

ΠΕΡΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Οι πολιτικοί μας, τὰ Γράμματα και οι Τέχνες

Οί πολιτικοί μας άνδρες αγαπούν, παρακολουθοῦν τὰ Γράμματα και τις Τέχνες; Ως δημοσιογράφος, τους έχω γνωρίσει όλους. Κι' άπ' όλους, τρεις μόνο βρήκα να ενδιαφέρονται για τή Φιλολογία και τις Τέχνες, να ξέρουν από Φιλολογία και Τέχνες: τόν κ. Παπαναστασίου, τόν κ. Παπανδρέου και τόν κ. Μιχαλακόπουλο. Ο πρώτος δέ λείπει ποτέ από τὰ κονσέρτα, τις εκθέσεις, τις θεατρικές προμιέρες, και τρέφει ένα βαθύ θαυμασμό για τόν Παρθένη. Ο δεύτερος αγαπάει τους ποιητές, σχετίζεται φιλικά μ' αυτός, έχει αποστηθίσει στίχους τους, είναι ένήμερος της πνευματικής μας κινήσεως, ύπεσθίριξε συγγραφείς και καλλιτέχνες, κινείται άνετα μέσα στις ιδέες, κι' έκανε, ως ύπουργός της Παιδείας, για τὰ Γράμματα και τις Τέχνες όσα κανείς πριν άπ' αυτόν και κανείς ύστερ' άπ' αυτόν. Όσο για τόν κ. Μιχαλακόπουλο, θά τόν ώνόμαζα «Έρριώ της Ελλάδας»: ή κλασική του μόρφωση είναι μεγάλη, στην τεράστια βιβλιοθήκη του τὰ φιλολογικά έργα, οι σπάνιες εκδόσεις και τὰ αισθητικά συγγράμματα πιάνουν όλόκληρα ράφια, παρακολουθεί τις κυριώτερες σύγχρονες φιλολογίες, μπορεί να σάς άπαγγείλει με την ίδια εύκολία στίχους του Παλαμά και στίχους του Δάντη, έχει πάρει μαθήματα Τέχνης στο Μόναχο, τó διάβασμα είναι τó «βίτσιο» του, όπως τ' ώνομάζει ο Βαλερύ Λαομπώ, κι' όταν μιλάτε μαζί του για Γράμματα και Τέχνες, δέν αποκομίζετε μόνο μία πνευματική εύχαρίστηση, αλλά— γιατί ή μήμη του κι' οι γνώσεις του είναι άπέραντες — και μία πνευματική, συγχρόνως, τροφή...

Άκρο αντίθετο των τριών αυτών πολιτικών άρχηγών που άνέφερα ήταν ο Βενιζέλος.

Θυμάμαι τή βιβλιοθήκη που είχε φέρει μαζί του από την Κρήτη όταν ήρθε να κυβερνήσει για πρώτη φορά την Ελλάδα. Ήταν από τις φτωχές. Δέν έβλεπε κανείς στα ράφια της παρά μερικά νομικά και πολιτικά συγγράμματα. Άργότερα, πολύ άργότερα, ή βιβλιοθήκη του πλουτίστηκε πολύ, τó διάβασμα όμως δέν έγινε ποτέ γι' αυτόν πάθος. Ο Βενιζέλος, κι' όταν ακόμα αναπαύοταν από την πολιτική... έκανε πολιτική. Όταν κάποτε, ως πρωθυπουργός, πιέστηκε από

τους φίλους του να κάνει ένα «ταξιδάκι αναφυχής» στις Κυκλάδες, γιατί είχε πάθει από υπερχόπωση, παντού όπου άποβιβάστηκε, — στην Τήνο, στη Νάξο, στην Πάρο, στη Σαντορίνη, — δέν έκανε άλλο παρά να δέχεται έπιτροπές και να βγάζει πολιτικούς λόγους. Τά Γράμματα κι' οι Τέχνες τόν άφηναν έντελώς άδιάφορο. Πήγαινε σπανιότατα στο θέατρο και ποτέ σε κονσέρτα και σ' εκθέσεις. Ως άνταποκριτής αθηναϊκών έφημερίδων στο Παρίσι, τόν έβλεπα συχνά στο σπίτι του της όδοϋ Μπωζόν, όλη την εποχή που έμενε μακριά από την πολιτική. Έκτός από τή μετάφραση του Θουκυδίδη, που τόν είχε άπασχολήσει λίγον καιρό, και μια - δυό συζητήσεις που κάναμε για τή γλώσσα που είχε μεταχειριστεί στη μετάφρασή του, δέ θυμάμαι οι κουβέντες μας να βγήκαν ποτέ από τó θέμα της πολιτικής. Κι' αυτό όχι βέβαια έξ αιτίας μου. Όσες φορές προσάπθησα να του μιλήσω γι' άλλα ζητήματα, ο Βενιζέλος άφαιρείτο ή σόπαινε ή με διέκοπτε. Η πολιτική ήταν ή μόνη άτμόσφαιρα όπου άνέπνεε με άνεση και μ' εύχαρίστηση. Αυτά ακόμα τó reflexes του, — οι άντανакλάσεις του, — ήταν πολιτικά και μόνο πολιτικά Σχετικά με τó τελευταίο αυτό, να κάτι τó έντελώς χαρακτηριστικό:

Κατά τó ταξίδι των Κυκλάδων που άνέφερα, κι' ενώ τó βαπόρι πλησίαζε στη Σαντορίνη, ο Βενιζέλος ήταν ξαπλωμένος σε μία σαιζ-λόνγκ και γύρω του του έκαναν συντροφιά διάφοροι φίλοι του. Βρισκόμουν στον όμιλό τους και παρακολουθούσα τις κουβέντες που γίνονταν. Άγχιζαν ένα σωρό θέματα. Ένας διηγείτο κάποιο άνέκδοτο, ένας άλλος έδινε έπιστημονικές εξηγήσεις για τó ήφαιστειο της Σαντορίνης, άλλος μίλησε για τὰ αρχαιολογικά εύρήματα που είχαν γίνει στο νησί αυτό, κι' όταν, δέν ξέρω πώς, έγινε λόγος για τó Γκρέκο, είπα κι' έγω διάφορα για τó σπίτι του στο Τολέδο, για τή ζωή του και για τó έργο του μεγάλου αυτού κρητικού ζωγράφου. Όλο αυτό τó διάστημα, ο Βενιζέλος δέν έλαβε ποτέ τó λόγο για να πει ή να ρωτήσει κάτι. Είχε τó ύφος άνθρώπου που ένύσταζε ή που έπληττε. Κρατούσε μισοκλεισμένα τὰ μάτια και κάποτε - κάποτε χασμουριόταν. Άξαφνα, άκούστηκε ή σειρήνα ενός βαποριοϋ που χαιρετούσε τόν πρωθυπουργό που ταξίδευε με τó πλοίο μας. Κι' είδα τότε τόν Βενιζέλο να πετιέται σαν ήλεκτροισμένος από τή σαιζ-λόνγκ του, να βρισκxται μ' ένα πήδημα στο διάφραγμα του καταστρώματος και να βγάζει σ' άντixαιρετισμό τó καπέλλο του στο πλοίο που τόν είχε χαιρετίσει και που βρισκόταν μισό μίλλι μακριά μας...

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ